

Міністерство освіти і науки України
Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна
Кафедра теорії культури і філософії науки

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан філософського факультету

Іван КАРПЕНКО

“ _____ ” _____ 2023 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

**ЛОГІКА І МЕТОДОЛОГІЯ НАУКОВОГО
ПІЗНАННЯ**

(назва навчальної дисципліни)

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
галузь знань _____
спеціальність _____
освітня-професійна програма _____
спеціалізація.. _____
від дисципліни за вибором
факультет міжфакультетська дисципліна

Харків-2023 / 2024 навч. рік

Програму рекомендовано до затвердження Вченою радою філософського факультету

Протокол від “24” червня 2023 року № 5

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ: канд. філософ. наук, доцент кафедри теорії культури і філософії науки Безродний А. Г.

Програму схвалено на засіданні кафедри теорії культури і філософії науки філософського факультету

Протокол від “19” травня 2023 року № 12

Завідувач кафедри теорії культури і філософії науки

_____ Дмитрій ПЕТРЕНКО
(підпис) (прізвище та ініціали)

Програму погоджено методичною комісією філософського факультету
(назва факультету, для здобувачів вищої освіти якого викладається навчальна дисципліна)

Протокол від “15” червня 2023 року № 10

Голова методичної комісії філософського факультету

_____ Сергій ГОЛІКОВ
(підпис) (прізвище та ініціали)

Вступ

Програма навчальної дисципліни «Логіка і методологія наукового пізнання» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки

Бакалавр

міжфакультетський курс

(назва рівня вищої освіти, освітньо-кваліфікаційного рівня)

1. Опис навчальної дисципліни

1.1. Мета викладання навчальної дисципліни полягає в ознайомлення студентів із найважливішими аспектами, поняттями та концепціями логіки і методології науки.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- володіння сутністю основних проблем логіки і методології науки;
- знати основні факти з історії розвитку філософії науки
- вміти читати і аналізувати літературу з питань логіки і методології науки;
- аналізувати основні методи побудови наукових гіпотез і теорій;

1.3. Кількість кредитів – 3

1.4. Загальна кількість годин – 90

1.5. Характеристика навчальної дисципліни	
Нормативна / за вибором Нормативна	
Денна форма навчання	Заочна (дистанційна) форма навчання
Рік підготовки	
2,3-й	
Семестр	
3,5-й	
Лекції	
32 год.	
Практичні, семінарські заняття	
0 год.	
Лабораторні заняття	
0 год.	
Самостійна робота	
58 год.	
Індивідуальні завдання	
год.	

1.6. Заплановані результати навчання.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких результатів навчання:

- навички з основ філософсько-методологічних досліджень;
- побудови теоретичних концепцій, формування методології аналізу об'єктів наукового осмислення;
- знання з базових теоретичних напрямів, шкіл, концепцій, категоріального апарату та основних першоджерел з логіки і методології науки;
- підвищення професійної ерудиції майбутніх фахівців;
- формування цілісної картини наукового процесу;
- спроможність генерувати нові ідеї та теорії.

2. Тематичний план навчальної дисципліни.

Тема 1. Наука та інші способи пізнавального освоєння дійсності.

Пізнання і дійсність: онтологія і гносеологія в структурі філософських наук. Співвідношення знання і реальності. Наука і псевдонаука. Становлення й розвиток філософії науки: позитивістська філософія О.Конта, Г.Спенсера; емпіріокритицизм Маха й Авенаріуса; неопозитивізм і постпозитивізм; прагматизм. Способи відображення дійсності (наука, міф, мистецтво, релігія) та істина в них. Різні інтерпретації міфу та специфіка міфічного відображення дійсності. Істина в мистецтві. Наука й антинаука.

Тема 2. Логіка й методологія науки.

Специфіка науки та наукової істини (системність і можливість перевірки). Логіко-математичні, природничі та гуманітарні науки. Складові науки (факт, теорія, поняття, гіпотеза, концепція) та їх співвідношення між собою. Практика наукового дослідження. Індукція та дедукція. Досвід та експеримент (звичайний, розумовий, обчислювальний). Ідеалізація й абстракція. Екстраполяція. Верифікація та фальсифікація. Гіпотетико-дедуктивний метод.

Тема 3. Онтологія науки.

Онтологія, метафізика й феноменологія: проблема співвідношення. Проблема причинності. Причинність та

асоціація в міфі та психології. Проблеми детермінізму та індетермінізму. Проблеми обґрунтування вибору між детермінізмом та індетермінізмом. Теорія фракталів. Відкриті й закриті системи, синергетика. Рівні організації матерії та проблема інформаційної картини світу. Організація та самоорганізація, кібернетика та синергетика: сфери застосування. Феномен самоорганізації в природі і суспільстві. Етапи самоорганізації на прогресивній лінії розвитку. Відбір, його форми та функції. Принцип зовнішньої доповняльності та необхідність різноманітності в процесах самоорганізації. Співвідношення детермінації та імовірнісних аспектів у процесах самоорганізації. Проблема перехідного процесу в соціальній та культурній сферах. Концепції теорії катастроф та їх застосування в соціально-культурній сфері.

Тема 4. Гносеологія і епістемологія.

Класична концепція істини. Проблеми класичної концепції. Семантична концепція істини. Когерентна концепція істини та її обґрунтування в роботах неопозитивістів. Можливості використання когерентної концепції в емпіричних науках. Проблеми когерентної концепції. Проблема концептуально-мовних каркасів. Прагматична концепція істини та її проблеми. Відношення прагматичної концепції до міфу, науки та релігії. Інструменталізм та концептуальний прагматизм. Операціоналізм істини. Взаємообумовленість наукових теорій і теза Дюгема-Куайна. Проблеми, пов'язані з ним. Залежність фактів від теорії. Теза Куна-Фейєрабенда. Конвенціоналістська к-я істини. Історичні концепції істини та її критеріїв. Постпозитивістські концепції І.Лакатоса, Т.Куна, Ст.Тулміна. Історична обумовленість наукових результатів (тематичний аналіз науки Холтона). Методологічний анархізм П.Фейєрабенда.

Тема 5. Соціологія, культурологія й психологія наукової діяльності.

Соціологія науки: погляди Дюркгейма, Маркса, Мангейма, Вебера, Мертон. Соціально-етичні проблеми наукової діяльності та взаємодії наукового співтовариства з рештою суспільства. Культурологія науки. Постструктуралізм, деконструктивізм, феміністські дослідження. Концепція фоно- й логоцентризму Ж.Дерріда. Археологія знання М.Фуко. Психологія наукової діяльності. Проблема співвідношення аналітичних та інтуїтивних моментів у науковому дослідженні. Проблема психологічної

мотивації наукового пошуку. Етичні проблеми сучасної науки.

Тема 6. Методологія написання наукових текстів.

Мета написання наукових текстів. Особливості наукових праць (теза, доповідь, стаття, дипломна робота, дисертація та інші). Актуальність постанови питання. Об'єкт та предмет дослідження. Методологія побудови наукової роботи. Літературний огляд (навіщо і як це робити). Цілі та задачі наукового тексту. Висновки та наукова новизна. Практичне значення. Особистий внесок автора статті.

3. Структура навчальної дисципліни

Назва теми	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд	с/р
	2	3		5	6
Тема 1. Наука та інші способи пізнавального освоєння дійсності.	18	5			9
Тема 2. Логіка і методологія науки	20	6			10
Тема 3.Онтологія науки	18	5			10
Тема 4.Гносеологія і епістемологія	18	5			9
Тема 5.Соціологія, культурологія та психологія наукової діяльності	16	5			10
Тема 6. Методологія написання наукових текстів.		6			10
Усього годин	90	32			58

4. Теми семінарських занять

Семінарські заняття відсутні.

5. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Види, зміст самостійної роботи	Денна форма
1	Опрацювання першоджерел та наукової літератури	28
2	Написання реферата на завдану тему	30
	Разом	58

6. Індивідуальне навчально-дослідне завдання з курсу «Логіка і методологія наукового пізнання» не передбачається

7. Методи контролю

Поточний контроль

Оцінка знань студентів за контрольними програмними питаннями поточної та попередніх тем.

Оцінка за виконання практичних завдань

Експрес-тестування за ключовими аспектами тем курсу.

Підсумковий контроль (залік)

Перевірка розуміння студентами теоретичного та практичного програмного матеріалу в цілому, здатність творчо використовувати накопиченні знання та вміння.

8. Схема нарахування балів

Поточний контроль, самостійна робота, індивідуальні завдання				Залік	Сума
Відвідуван	Поточний контроль	Контроль-на робота	Індивідуальне завдання	Разом	

Л	С	Л1	Л2	Л3	Л4	Л5	Л6					
10	0	5	5	5	5	5	5	0	0	40	60	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності протягом семестру	Оцінка за національною шкалою
	Дворівнева шкала оцінювання
90-100	зараховано
70-89	
50-69	
1-49	не зараховано

9. Рекомендована література

Основна література

1. Безродний А.Г., Тарароєв Я.В. Логіка та методологія природничо-наукового пізнання. – Методичний посібник. Харків, 2004. – 44 с.
2. Білецький І.П. Філософія науки [Навч. посіб.] / І.П. Білецький, О.М. Кузь, В.Ф. Чешко. Харків.: ХНЕУ, 2005. – 128 с.
3. Бірта Г. О., Бургу Ю. Г. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2014. - 142 с.
4. Верменко А.Ю. Філософія науки. Методичні рекомендації для студентів магістерського рівня підготовки з агробіологічних спеціальностей (заочна форма навчання), – Київ: НАУ, 2004. -30с.
5. Верменко А.Ю. Сторожук С.В. Філософія науки та інноваційного розвитку. Навчально-методичний посібник для студентів НУБіП магістерського рівня підготовки агробіологічних спеціальностей, –К.: НУБіП, 2009. – 240 с.
6. Власенко Л., Ладанюк А., Кишенько В. Методологія наукових досліджень. Навчальний посібник. Київ. Вид. Ліра-К. 2018. - 352 с.
7. Данильян О., Дзьобань О. Методологія наукових досліджень. Підручник. Вид. Право. 2019. – 368 с.
8. Добронравова І. С. Практична філософія науки. Суми: Університетська книга, 2017. - 352 с.
9. Добронравова І. С. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – К.: ВПЦ "Київський університет", 2018. – 255 с
10. Євтушенко М., Хижняк М. Методологія та організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Вид. Центр навч.літ. 2019. - 350 с.
11. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / А. М. Єріна, В. Б. Захожай, Д. Л. Єрін — К.: Центр навч. літ., 2004.- 212 с.
12. Добронравова І.С. Новітня філософія науки [Підручник для студ. філос. ф-тів ун-тів і аспірантів (для складання канд. іспиту з філософії та філософії науки)] / І.С. Добронравова, Т.М. Білоус, О.В. Комар. К.: Логос, 2000. - 244 с.
13. Еллюль Ж. Техніка, або виклик століття. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. /

- Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. с.228-236.
- 14.Ісакова О.І., Щеракова В.Н. Філософія науки: навч. посібник / О.І. Ісакова, Н.В. Щербакова. – Мелітополь: ФОП Однорог Т.В. – 2019. – 277 с.
 - 15.Щенко М. П., Руденко І. І. Філософія науки: питання теорії і методології: навч. посіб. Київ : УБС НБУ, 2010. - 444 с.
 - 16.Ковальчук В.В., Мойсеєв Л.М.. Основи наукових досліджень: Навчальний посібник. — К.: В.Д. «Професіонал», 2005.
 - 17.Кузь О. М., Чешко В. Ф. Філософія науки: навч. посіб. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. - 172 с
 - 18.Кульчицький О. Основи філософії і філософічних наук [Текст] / О. Кульчицький. – Мюнхен-Львів, 1995. – с. 132-135.
 - 19.Кузь О.М., Чешко В. Ф. Філософія науки : навчальний посібник : [Електронне видання] / О. М. Кузь, В. Ф. Чешко. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 172 с.
 - 20.Лой А. Н. Свідомість як предмет теорії пізнання. - К.: Наукова думка, 1988. – 247 с.
 - 21.Максюта М.Є. Філософія науки [Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот.]. К.: Урожай, 2000. - 418 с.
 - 22.Мельник В.П. Філософія. Наука. Техніка: Методолого-світоглядний аналіз [Текст] / В.П. Мельник. – Львів : Видавн. центр ЛНУ ім. І.Франка, 2010.
 - 23.Петінова О. Б. Філософія науки: навч. посіб. Одеса, 2018. - 213 с.
 - 24.Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів: Вид-во Львівської політехніки, 2016. - 181 с.
 - 25.Причепій Є.М., Черній А.М., Гвоздецький В.Д., Чекаль Л.А. Філософія. Навчальний посібник. – К.: Аграрна наука, 2000. -540с.
 - 26.Пронський В. М. Філософія науки: Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів. Київ : НТУУ «КПІ», 1997. - 200 с.
 - 27.Ратніков В. С., Макаров З. Ю. Історія та філософія науки: хрестоматія: навч. посіб. Вінниця : Нова книга, 2009. - 416 с.
 - 28.Ратніков. В. С. Основи філософії науки та філософії техніки: навч. посіб. Вінниця: ВНТУ, 2012. - 291 с.
 - 29.Ратніков В. С. Фізико-теоретичне моделювання: підстава, розвиток, раціональність. - К.: Наукова думка, 1995. – 247 с.
 - 30.Самардак М. М. Філософія науки. Напрями, теми, концепції: навч. посіб. Київ : ПАРАПАН, 2011. - 203 с.

- 31.Сергієнко В. В. Філософські проблеми наукового пізнання: навч. посіб. Кременчук: Кременчуцький національний університет ім. Михайла Остроградського, 2011. - 103 с.
- 32.Семенюк Е., Мельник В. Філософія сучасної науки та техніки: підручник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2012. - 306 с.
- 33.Семенюк Е. Філософія сучасної науки і техніки: підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
- 34.Сергієнко В.В. Філософські проблеми наукового пізнання: Навчальний посібник. – Кременчук: Кременчуцький національний університет імені Михайла Остроградського, 2011.
- 35.Семенюк Едуард Філософія сучасної науки і техніки : підручник / Едуард Семенюк, Володимир Мельник. – Вид. 3-тє, випр. та допов. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. – 364 с.
- 36.Сидоренко О. П. Філософія науки: курс лекцій з вивчення дисципліни для здобувачів III рівня вищої освіти «доктори філософії» спеціальності 204 «ТВППТ» денної та заочної форми навчання / О. П. Сидоренко – Одеса: ОДАУ, 2019. –156 с.
- 37.Толстов І. В. Філософія науки. Конспект лекцій. Харків. УкрДАЗТ, 2014.
- 38.Чекаль Л.А. Черній А.М. філософія: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів .- К.: Міленіум. 2006 -356 с.
- 39.Чекаль Л.А. Верменко А.Ю. Павлова О. Ю. Супрун А.Г. Горбатюк Т.В. філософія науки. навчально-методичний посібник для студентів магістерського рівня підготовки стаціонарної та заочної. Дистанційної та екстернатної форм навчання усіх спеціальностей. – Київ :НАУ, 2007. - 40с.
- 40.Філософія науки. Методичні рекомендації для студентів магістерського рівня підготовки з агробіологічних спеціальностей. Укладачі: Чекаль Л.А., Верменко А.Ю. Гудіна Н.М.. Кравченко А.Г. – Київ: НАУ, 2003. -31 с.
- 41.Філософія освіти і науки: [Навч. посіб.] / В.П. Загороднюк [та ін.] / [відп. ред.: В.П. Загороднюк, Л.І. Мозговий] Київ: Знання України, 2017. – 347с.
- 42.Філософія: підручник для студентів вищих навчальних закладів / під загал. ред. Л. Губерського. 2е вид., перероб. і доп. (Підручники для ВУЗів). Харків: Фоліо, 2017. - 624 с.
- 43.Філософія науки / Philosophy of science. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 1. /

- Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. - 495 с.
44. Філософія науки / Philosophy of science. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. - 495 с.
45. Філософія науки: навч. посіб. / Петрук Н. К., Гапченко О. В., Левченко А. В. Хмельницький: ХНУ, 2018. - 271 с.
46. Філософія науки. Підручник для аспірантів. – Київ: Центр учбової літератури, 2018. - 218 с.
47. Філософія науки: підручник / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко, В. Л. Чуйко та ін.; за ред. І. С. Добронравової. – К. ВПЦ. "Київський університет", 2018. – 255 с.
48. Філософія науки: [Навч. посіб.] / Гоян І.М., Матвієнко І.С., Сторожук С.В. // за ред. С.В. Сторожук. 4-те видання, виправлене і доповнене. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2022. – 420 с.
49. Фірсова Л.В. Філософія науки [Навч. посіб для студентів вищих навч. закл.] / Л.В. Фірсова, І.П. Черних, Я.М. Білик; Фірсова (ред.). Харків: ППВ «Нове слово», 2003. – 335 с.
50. Штанько В. І. Філософія і методологія сучасної науки. Підручник. Харків, 2017. - 177 с.

Додаткова

1. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. — К. «Вища школа», 2003. — 292 с.
2. Верменко А.Ю. Сторожук С.В. Основні проблеми сучасної науки: світоглядно-філософські виміри. Навчально-методичні матеріали з курсу «Філософія науки та інноваційного розвитку» для студентів НУБіП магістерського рівня. К.: Вид-во НУБіП України, 2009 – 184с.
3. Вітгенштайн Л. Traktatus Logico – Philosophicus: Філософські дослідження. – К., 1995.
4. Габермас Ю. Філософія як берегиня та інтерпретатор ситуації. // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
5. Гадамер Г.-Г. Істина і метод. – К., 2000.
6. Галіченк М. В., Поліщук І. Є. Хрестоматія з історії та філософії науки. Херсон, 2018. - 158 с.
7. Гришанов І. В., Поліщук І. Є. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки»

- для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина I. Херсон: Вид-во ХДУ, 2004. - 120 с.
8. Гришанов І. В., Поліщук І. Є. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки» для магістрантів та аспірантів усіх спеціальностей. Частина II. Херсон: Вид-во ХДУ, 2004. - 84 с.
 9. Гьосле В. Трансцендальна прагматика як фіхтеанство інтерсуб'єктивності. // Філософська і соціологічна думка. 1992 — №2.
 10. Дамміт М. Чи може наука мати систематичний характер. // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
 11. Добронравова І. С. Новітня західна філософія науки: підручник Добронравова І, Т. Білоус, О. Комар. — К.: Парапан, 2006. — 216 с.
 12. Дерріда Ж. Привиди Маркса. — Харків: Око, 2000.
 13. Заїченко Г. Постмодернізм: ключові ідеї Л. Вітгенштайна і Ж. Дерріда. Філософія науки. Навчальний посібник. 2-ге вид., виправлене та доповнене у двох частинах. Частина 2. Хрестоматійні матеріали. / Сторожук С.В., Гоян І.М., Данилова Т.В., Матвієнко І.С. Івано-Франківськ, 2018. с. 202-211.
 14. Йонас Г. Принцип відповідальності. У пошуках етики для технологічної К.: Лібра, 2001. - 400 с.
 15. Історія філософії. За ред. В.І.Ярошовця. – К.: ПАРАПАН, 2002 – 774с
 16. Капіца В.Ф. Філософія науки і ноосферо-наукові інновації в мисленні і пізнанні. – Монографія., Книга 1. – Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2016. – 623с.
 17. Капіца В.Ф. Філософія науки як ноосфера інноваційного - Монографія, Книга 2. Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2017 – 731 с
 18. Капіца В.Ф. Філософія науки: інноваційна методологія та епістемологія ноосферного зросту знань – Монографія, Книга 3. Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2018. – 731 с.
 19. Капіца В.Ф. Філософія і методологія ноо-науки: дослідні програми з ноосферних технологій та їх НТ-практиси в проектних ноо-інноваціях – Монографія, Книга 4. – Кривий Ріг: Видав. центр ДВНЗ «КНУ», 2019. – 939 с.
 20. Корягін М., Чік В. Основи наукових досліджень. Вид. Алеута. 2019. - 492 с.
 21. Кремень В. І. Філософія і мислителі, ідеї, концепції. Підручник / В. Г. Кремень, В. В. Ільїн. - К.: Книга, 2005. - 528

с.

- 22.Кремень В.Г. Освіта і наука в Україні – інноваційні аспекти: стратегія. Реалізація. Результати. — К.: Грамота, 2005.
- 23.Кримський Е. Наука як феномен цивілізації. // Вісник національної академії наук. Україна. — 2003, — №3.
- 24.Кримський С. Б. Запити філософських смислів. // Кримський С.Б. Під сигнатурою Софії. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2008, 718с. с.444-717
- 25.Крушельницька, О. В. Методологія та організація наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. / О.В. Крушельницька. — К.: Кондор, 2006. — 206 с.
- 26.Кун Т. Структура наукових революцій.—К.: Port-Royal, 2001. — 228 с.
- 27.Максюта М.Є. Філософія науки [Навч. посіб. для підгот. магістрів в агр. вищих навч. закл. III-IV рівнів акредитації за усіма напрямками підгот.] / М.Є. Максюта – К. Урожай, 2004. – 418 с. - (Національний аграрний ун-т).
- 28.Маліцький Б. А. Прикладне наукознавство [Текст] / Б. А. Маліцький. — К.: Фенікс, 2007. — 464 с.
- 29.Мальська М., Пандяк І. Організація наукових досліджень. Навчальний посібник. Вид. Центр учб.літ. 2017. - 131 с.
- 30.Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / За ред. І. С. Добронравової, О. В. Руденко. Київ: ВПЦ «Київський університет» - 2018. - 607 с.
- 31.Основи наукових досліджень [Текст]: навч. посіб. /В.С. Марцин [та ін.]. Л.: Ромус-Поліграф, 2002. — 128 с.
- 32.Основи методології та організації наукових досліджень: Навчальний посібник для студентів, курсантів, аспірантів, ад'ютантів / За ред. А.Є. Конверського – К.: «Центр навчальної літератури», 2010.
- 33.Основи наукових досліджень: навч. посіб. / за заг. ред. Т. В. Гончарук. — Тернопіль, 2014. — 272 с.
- 34.Патнем Х. Чому розум не може бути натуралізованим? // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
- 35.Петрушенко В.Л. Епістемологія як філософська теорія знання [Текст] / В.Л. Петрушенко. — Львів: Вид-во держ. ун-ту “Львів. політехніка”, 2000. Петрушов В. М. Європейський адогматизм: історико-філософська ретроспектива, сучасні і інтенції. — Харків: УкрДАЗТ, 2007.
- 36.Петрушенко В. Л. Філософія і методологія науки: навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2016. - 184 с.
- 37.Пікашова Т.Д. Розвиток наукових знань у ХІХ столітті

- [Текст] / Т.Д. Пікашова. – К.: Видавничо-поліграф. центр «Київ, ун-т», 2001.
38. Попович М.В. Раціональність і виміри людського буття [Текст] / М.В. Попович. – К.: Сфера, 1997.
39. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник / В. Л. Пілюшенко, І. В. Шкрабак, Е. І. Словенко. — К.: Лібра, 2004. — 344 с.
40. Поліщук І. Є., Галіченко М.В. Навчально-методичні рекомендації з дисципліни «Філософія та методологія науки»: Науково-методичне видання. Херсон: Айлант, 2009. - 76 с.
41. Попович. М. В., Кримський С. Б., Йолон П. Ф. Теорія смислу в гуманітарних дослідженнях та інтенціональні моделі в точних науках. Київ: Наукова думка, 2012. - 456 с.
42. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. I. У полоні Платонових чарів / Пер. з англ. Олександр Коваленко. – К.: «Основи», 1994. – 444 с.
43. Поппер Карл. Відкрите суспільство та його вороги. Т. II. Спалах пророцтва: Гегель, Маркс та послідовники / Пер. з англ. Олександр Буценко. – К.: «Основи», 1994. – 494 с.
44. Поппер Карл. Злиденність історизму / Пер. з англ. Василь Лісовий. – К.: «Абрис», 1994. – 192 с.
45. Рорті Р. Прагматизм і філософія. // Після філософії: кінець чи трансформація? — К., 2000.
46. Селігей П. Світло і тіні наукового стилю. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2018. - 628 с.
47. Сидоренко Л.І. Проблеми етики науки в постнекласичному дискурсі // Філософські проблеми гуманітарних наук. Альманах. — 2010. — № — С.121-125
48. Сидоренко Л. І. Сучасна наука в контекстах свободи та відповідальності // Софія. Гуманітарно-релігієзнавчий вісник. — 2015.
49. Сурмін Ю. П. Наукові ексти: специфіка, підготовка та презентація: навч.-метод. посіб. — К.: НАДУ, 2008. — 184 с.
50. Сучасна західна філософія: течії і напрямки. Хрестоматія / Лях В., Пазинок В. – К., 1996.
51. Філософія. Курс лекцій. Навчальний посібник / І.В. Бичко, Ю.В.Осичнюк. В.Г. Табачковський та ін./- К.: Либідь, 1991 - 456с.
52. Філософія. За ред. О.П.Сидоренко. К.: Знання, 2009. – 891 с.
53. Філософія: Навч.посіб./Л.В. Губерський,І.Ф., Надольний В.П.,Андрущенко та ін.; За ред. І.Ф. Надольного. - 6-те

- вид., випрі доп. – К.: Вікар, 2006. – 455 с.
54. Філософія науки [Конспект лекцій для аспірантів, пошукачів та магістрів] / Національний технічний ун-т України "Київський політехнічний ін-т" / В.М. Пронський, С.М. Комунаров (уклад.). – К., 1997. – 200 с.
55. Філософія науки та інноваційного розвитку / за наук. ред. Л. А. Чекаля. Київ: Ніжин, 2011. - 327 с.
56. Філософія науки (методи та форми наукового пізнання): навч. посіб. для самот. роботи / А.О. Осипов ; Дніпропетр. ун-т ім. Альфреда Нобеля. Дніпропетровськ: Дніпропетр. ун-т ім. А. Нобеля, 2014. - 195с.
57. Філософія науки. Етика та методологія наукового дослідження: навч. - метод. посіб. для підготовки докторів філософії «Doctor of Philosophy» (PhD) / І. Г. Утюж [та ін.]. – Запоріжжя: ЗДМУ, 2018. – 76 с.
58. Філософський енциклопедичний словник / НАН України; Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди / В.І. Шинкарук (голова редкол.). – К., 2002.
59. Філософія науки та інноваційного розвитку [навч. посіб.] / Л. Чекаль (ред.), О.Павлова, С.Сторожук та ін. – К.: Міленіум, 2010. – 340 с
60. Ханстантинов В. О. Філософія науки: Курс лекцій. Миколаїв: МНАУ, 2017. - 188 с.
61. Чекаль Л. А. Філософія науки. Методичні рекомендації для студентів магістерського рівня підготовки з агробіологічних спеціальностей. / Л. А. Чекаль, А. Ю. Верменко, Н. М. Гудіна, А. Г. Кравченко. — К: НАУ, 2003.— 31 с.
62. Чмиленко Ф.О. Посібник до вивчення дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень» [Текст] / Ф.О. Чмиленко, Л.П. Жук. – Д.: РВВ ДНУ, 2014. – 48 с.
63. Шендеровський В. Нехай не гасне світ науки [Текст] / В. Шендеровський. — К: Вид-во «Рада», 2003. — 416 с.

Рекомендоване методичне забезпечення.

1. Безродний А.Г., Тарароєв Я.В. Логіка і методологія природничого пізнання: Убовийє посібник Харквв: ХНУ ім. В. Н. Каразіна – 2007 – 232 с.
2. Безродний А.Г., Тарароєв Я.В. Логіка і методологія природничонаукового пізнання (Комплекс навчально-методичних матеріалів з курсу) Харків: Харківський національний університет ім.

В.Н. Карзіна, - 2004. – 44 с.

10. Посилання на інформаційні ресурси в Інтернеті, відео-лекції, інше методичне забезпечення

1. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [https:// www.nbuv.gov.ua](https://www.nbuv.gov.ua)
 2. Електронна бібліотека матеріалів з філософії Інституту філософії ім. Г.С.Сковороди <https://www.filosof.com.ua/links.htm>
 3. Онлайн-бібліотека навчальної літератури <http://www.vuzUib.su>
 5. Державний фонд фундаментальних досліджень. ЦКБ: <http://www.dffd.gov.ua/>
 6. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського. ЦКБ: <http://www.nbuv.gov.ua/>
 7. Stanford Encyclopedia of Philosophy. [Electronic resources]. – Access mode: <https://plato.stanford.edu>
 8. An introduction to the Philosophy of Science, aimed at beginners - Paul Newall.
 9. Essays on concepts in the Philosophy of Science at The Galilean Library.
 10. History of Twentieth-Century Philosophy of Science by Thomas J. Hickey - with free downloads by chapter for public use.
 11. Center for Philosophy of Science, University of Pittsburgh
 12. Tilburg Center for Logic and Philosophy of Science (TiLPS)
-
1. http://lib.mdpu.org.ua/load/filosofiya/stepin_v_s__filosofiya.pdf
 2. <http://www.biblioteka.org.ua>
 3. <https://www.filosof.com.ua>
 4. <https://scholar.google.com.ua>
 5. <http://www.alexandria.org.ua>

КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ

Лекційний та методичний матеріал представлено у

наступних виданнях:

1. Безродний А.Г.,Тарароев Я.В Логіка та методологія природничо-наукового пізнання. – **Методичний посібник**. Харків, 2004 – 44 с.
2. Безродный А.Г., Тарароев Я.В. Логика и методология естественнонаучного познания.-- **Учебное пособие**, Харьков, 2007. – 232 с

**МАТЕРІАЛИ ДО СЕМІНАРСЬКИХ, ПРАКТИЧНИХ
ЗАНЯТЬ ТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ**

Семінарських занять з курсу «Логіка та методологія наукового пізнання» відсутні.

**КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ
НАВЧАННЯ**

КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ УСПІШНОСТІ ТА РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ З КУРСУ

Логіка та методологія наукового пізнання

№	Форми навчальної діяльності	Кількість балів	Термін	Примітки
1	Відвідування лекцій	10	постійно	
2	Відвідування семінарських занять	0	постійно	
3	Участь у семінарських заняттях	30	постійно	
4	Виконання контрольної роботи	0		
	Підсумковий контроль (залікова робота)	60		
	В С Ь О Г О	100		
	Додаткові бали (бонуси):			
	Участь в конференціях, круглих столах	5		
	Виступ на конференції за наявності друкованої програми	10		
	Публікація тез доповіді або наукової статті	15		

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПОТОЧНОГО КОНТРОЛЮ.

1. Відвідування лекцій:

10 балів: студент відвідав 90 - 100 % лекційних занять;

8 бали: студент відвідав 66 - 89 % лекційних занять;

6 бали: студент відвідав 41 – 65 % лекційних занять;

4 бали: студент відвідав 21 - 40% лекційних занять;

2 бал: студент відвідав 1- 20 % лекційних занять;

0 балів: студент не відвідував лекційні заняття

2. Відвідування семінарських занять:

Семінарських занять з курсу «Логіка та методологія наукового пізнання» відсутні.

3. Виступи на лекції за (максимум 30 балів за 6 виступів):

Виступ з доповіддю

5 балів:

- виступ студента побудовано послідовно, системно, логічно;
- питання висвітлено всебічно та з урахуванням різних точок зору;
- під час виступів студент виявив глибоке знання змісту питання, вільно оперування науковими термінами;
- відповіді повністю репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

4 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно та логічно;
- питання висвітлено всебічно та у співставленні з основними точками зору;
- під час виступів студент виявив в цілому знання змісту питання, вільне оперування науковими термінами;
- відповіді достатньо репрезентують додаткові питання, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;

3 бали:

- виступ студента побудовано в цілому послідовно;
- питання достатньо висвітлено та у співставленні з окремими точками зору;
- під час виступів студент виявив певне знання змісту питання, оперування науковими термінами;
- відповіді на додаткові питання не є повними, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не завжди точні, мають похибки;

2 бали:

- виступ студента побудовано не завжди послідовно;
- питання достатньо висвітлено, проте відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив фрагментарне знання змісту питання, оперування науковими термінами викликало труднощі;
- відповіді на додаткові питання потребують уточнення, конкретизації, посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;

1 бал:

- виступ студента побудовано здебільшого стихійно;
- питання недостатньо висвітлено, відсутнє співставлення різних точками зору;
- під час виступів студент виявив роздуми про зміст

- питання, оперування науковими термінами викликало значні труднощі;
- відповіді розпливчаті та виходять за межі додаткових питання, посилення на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;

0 балів: студент не підготував та не виступив з доповідями.

4. ВИКОНАННЯ КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ.

Контрольна робота не передбачена.

Студент допускається до підсумкового семестрового контролю, якщо він набере за результатами поточного контролю не менше 35 балів.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ ПІД ЧАС ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ.

Підсумкова робота (залік) складається з 3 питань, які мають на меті перевірити рівень знань студентів з дисципліни «Логіки і методології наукового пізнання».

Відповіді студента на кожне питання максимально оцінюється 20 балами.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ СТУДЕНТІВ

20 – 16 балів:

- студент продемонстрував глибоке знання змісту екзаменаційного питання, вільне оперування науковими категоріями, провів глибокий методологічний аналіз означеної проблеми;
- глибоко і всебічно висвітлені знання з культури, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- відповідь повністю репрезентує певну наукову проблему, опираючись на вітчизняну та іноземну фахову літературу;
- здійснено аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики, представлено самостійне та обґрунтоване бачення її сутності як творче переосмислення набутих знань;

- відповідь побудована лаконічно, чітко, логічно та послідовно з формулюванням власних висновків;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми, критичний їх аналіз;
- відповідь написана грамотно та демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок.

15– 12 балів:

- студент продемонстрував знання змісту екзаменаційного питання, оперування основними науковими категоріями, аргументовано виклав означену проблему;
- в цілому висвітлено знання з логіки і методології наукового пізнання, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури, проте допущені незначні помилки та окремі неточності у формулюваннях;
- відповідь репрезентує певну наукову проблему, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу не є достатніми; наукову представлено самостійне бачення її сутності;
- відповідь побудована лаконічно та послідовно, проте допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки не завжди обґрунтовані;
- відповідь містить співставлення різних підходів до вирішення певної проблеми;
- відповідь написана грамотно з використанням наукової фахової лексики.

11– 8 балів:

- студент продемонстрував певне знання змісту екзаменаційного питання, виклавши основні положення означеної проблеми;
- висвітлені знання з логіки і методології наукового пізнання, основних положень теоретичних першоджерел, та рекомендованої літератури є фрагментарними та не завжди точними;
- відповідь побудована навколо певної проблеми, але посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу майже відсутні;
- здійснено поверхневий аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є недостатньо послідовною, допущені певні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;

- відповідь, в цілому, написана грамотно.

7– 5 балів:

- студент продемонстрував роздуми з екзаменаційного питання, відсутність знань основних наукових категорій;
- відповідь містить певні уявлення з логіки і методології наукового пізнання, основних положень теоретичних першоджерел, візуальних матеріалів та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, допущені значні неточності та похибки у логіці викладу матеріалу, власні висновки відсутні;
- відповідь написана з помилками.

4– 1 балів:

- студент продемонстрував відсутність знань з екзаменаційного питання;
- відповідь містить певні уявлення з логіки і методології наукового пізнання, основних положень теоретичних першоджерел та рекомендованої літератури;
- посилання на вітчизняну та іноземну фахову літературу відсутні;
- відсутній аналіз різних точок зору щодо означеної проблематики;
- відповідь є фрагментарною, відсутні логіка викладу матеріалу та власні висновки;
- відповідь написана з багатьма помилками.

0 балів: відповідь відсутня.

**КОМПЛЕКТИ КОНТРОЛЬНИХ ЗАВДАНЬ З
НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН, ЕКЗАМЕНАЦІЙНІ
БІЛЕТИ АБО КОМПЛЕКТ КОНТРОЛЬНИХ
ЗАВДАНЬ ДЛЯ СЕМЕСТРОВОГО КОНТРОЛЮ**

Завдання для контрольної роботи з курсу «Логіка та методологія наукового пізнання»

Контрольна робота не передбачена.

Екзаменаційні питання з курсу «Логіка та методологія наукового пізнання»

1. Що таке наука? Наука та лженаука
2. Наука як предмет філософського дослідження.
3. Наука і світогляд: проблема взаємодії.
4. Особливості наукового світогляду. Наука та релігія..
5. Місце і роль наукових теорій у світогляді сучасної людини.
6. Наука за добив античності.
7. Середньовічне бачення науки і наукового пізнання.
8. Особливості наукового пізнання епохи Відродження.
9. Наука в філософії Нового часу.
10. Раціоналізм, емпіризм, сенсуалізм.
11. Детермінізм, причинність, ймовірність.
12. Позитивістські концепції науки
13. Антипозитивістські концепції науки:
14. Суб'єкт і об'єкт наукового пізнання.
15. Події, факти, емпіричні дані.
16. Гіпотези, теорії, закони, принципи, концепції.
17. Фундаментальні і прикладні наукові дослідження.
18. Основні концепції наукової істини: класична (корреспондентна), когерентна, семантична, прагматична, конвенційна.
19. Монізм і плюралізм в епістемології науки.
20. Герменевтика в науковому пізнанні.
21. Проблема наукової реальності.
22. Наукова картина світу.
23. Еволюція картини світу природничих наук.
24. Антропний принцип.
25. Індукція та дедукція.
26. Емпіризм, раціоналізм, ірраціоналізм.
27. Критичний раціоналізм К.Поппера.
28. Методологічний анархізм. П. Фейєрабенда.
29. Концепція наукових революцій Т. Куна.
30. Концепція розвитку науки І. Лакатоша.
31. «Еволюційна» концепція розвитку наукового знання (С.Тулмін)
32. Сінергетика. Порядок з хаосу.
33. Мова науки.
34. Системний аналіз.
35. Індуктивні і дедуктивні висновки.
36. Проблема верифікації і фальсифікації.
37. Наука і технологія, їх взаємодія і взаємопроникнення.
38. Перспективи сучасної науки.
39. Наука і культура. Концепція культурної обумовленості наукового пізнання.

40. Аксиологічні проблеми науки.
41. Культура та етика науки.
42. Громадська і соціальна відповідальність вчених за долю людства.
43. Сцієнтизм та антисцієнтизм.
44. Наука і екологія. Подолання екологічної кризи.
45. Сучасний трансгуманізм.